

TELEGRAFUL ROMANU

Nr. 75. ANULU XIV.

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: joi și duminică. — Prenumeratiunea se face în Săbiu la expeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani găta prin scrisori francate, adresate către expeditura. Pretulu pnenumeratiunei pentru Săbiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei și pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu, 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. și pentru a trei'a repetiro cu 3 1/2 cr. v. a.

Săbiu, in 22 Sept. (4 Oct.) 1866.

Invitare de pnenumeratiune

la „Telegrafulu Romanu“.

Cu 30 Sept. se gata abonamentulu acelu DD. pnenumeranti ai „Telegrafulu Român“, cari abonasera pe semestriulu alu treilea Iuliu—Septembre prin acest'a se deschide abonamentu nou pe semestriulu alu patrulea alu anulu curinte Oct. Nov. și Dec.

Pretulu abonamentulu pepatrariu de anu e:

Pentru Săbiu 1 f. 75 xr., pentru Austria preste totu 2 f., pentru strainatate 3 f.

Adresele ne rogămu a se scrie curatu, și epistolele de pnenumeratiuni ani se tramite francate, adresandu-le deadreptulu la

Editoru „Telegrafulu Român“ in Săbiu.

Din caus'a dilei onomastice a Majestății Sele c. r. Apostolice Imp. Franciscu Iosifu I. se celebrăza astadi in biseric'a noastră din cetate servitiulu ddiեսcu impreunatu cu S. Liturgia.

Eveniminte politice.

Săbiu in 21 Septembrie.

In tempulu din urma se vorbesce multu despre redeschiderea dietei din Pest'a. Unele diuarie o punu in Noemyre. „Pesti Năpló“ dice, ca finindu-se resbelulu, amanarea dietei nu mai pôte fi prelungita. Cestiunea afacerilor comune reluata la pertratate și finita aru delatură conflictulu constitutionalu și cu acest'a s'aru pāsī cătra alinarea suferintieloru tieriei. „Hon“ doresce că redeschidendu-se diet'a sa se mijlocésca organizarea constitutionala a tieriei.

Dupa Mem. dipl. pertratările intre regimu și Ungari'a s'aru află in stadiulu urmatoriu: Conte Belcredi, ministru de statu, ministru fără portfoiu Eszterházy, cancel. aulicu de Majláth, tav. br. Sennyey și contele Iuliu Andrásy, indata dupa finirea resbelulu au inceput pertratările despre referintiele intre regimu și Ungari'a. Eszterházy in sa curendu s'a veditu nevoitu a se departă din conferintiele aceste, pentruca lucrulu luă o directiune contraria principiiloru sele conservative. Toti ceilalti se invoira a primi compromisulu formulatu de diet'a Ungariei inainte de amanarea ei. Acel'a recunósce de afaceri comune și prin urmare de competinti'a aministratiunnei comune: esternele, financiele c o m e r c i u l u și i n d u s t r i a. In privinti'a acestoru afaceri s'a primitu principiulu constitutionalu, cu aceea, că diet'a Ungariei sa tramita unu numeru egal de deputati la diet'a de dincolo de Lait'a. In modulu acest'a s'aru nasce o dieta ad hoc, carea sa se consulte asup'r'a amendamenteloru facute de guvernulu respectivu și sa decida prin majoritate de voturi. Cātu pentru Croati'a cont. Belcredi vrea, că acest'a sa tramita deputati deadreptulu la diet'a ad hoc de dincolo de Lait'a; barbatii de statu magiari in sa pretindu acestu dreptu numai pentru diet'a din Pest'a și ceru că Croati'a sa si tramita delegatii sei la diet'a pestana, că la aceea ce reprezenta interesele tieriloru corónei S. Stefanu. Pentru Transilvani'a s'a și primitu o atare combinatiune.

Palatinatulu va remané de o camdata vacantu. S'a primitu ministrii responsabili cari sa se aléga dintre conservativi și liberali. Cabinetulu astfelu compusu va conchiamá diet'a, carea va regulá apoi cestiunile pre basea programulu dietei. Amintesce apoi și despre o eventuala modificare a ministeriulu in sensu liberalu și adauge mai departe ca ministeriulu ungurescu se pôte considerá de unu ce interimalu. Speréza de unu resultatu doritu in manifestulu din Septembrie și ca compromisulu votatu de diet'a pestana in curendu se va dá dieteloru germane slave spre sanctiunare.—

Din P r a g a aflămu, ca o deputatiune de cetatieni au provocatu pre Iesuiti sa parasésca Boemi'a, pentru incunjiurarea nelinisciei produse in urm'a domiciliării loru acolo. Superiorulu au

respunsu, ca ei au venitu cu voi'a cardinalulu archieppu și numai cu voi'a acelu'a-si se potu departă de acolo.

Din Veneti'a sosescu sciri despre decurgerea actului de predare. In dílele din urma, sosindu aci delegatulu din partea Italiei, Revel, Venetianu lu primira cu entusiasmu fără de a se intemplá vre-unu escesu. Caracteristicu lucru este, ca cetatienit s'a și organizatu in garde nationali pentru regatulu italianu și la ocaziuni ei ingrijescu deja de ordinea și liniscia publica. Suntu fără arme, fără uniforme și fără vre-unu semnu óre-care, dar cu tóte acestea poporulu asculta de densii cu cea mai mare promptitudine.

Scirile din cealalta Italia inca nu suntu in stare a dechiará revolutiunea din Sicili'a de suprimata. Parol'a resculatiloru e „republic'a.“ Dealtmintrea din tóte pártile se spune ca vinu adrese de loialitate cătra regele Victoru Emanuelu. — Sciri din Florenti'a spunu ca pre 10 séu 12 Octobre regele Victoru are sa intre in Veneti'a.

Din P a r i s u inregistrămu urmatórea scire interesanta și adeca: ca dupa „Patrie“ insurectiunea in Palermo, rescól'a in Candi'a, neliniscirile in imperiulu turcescu, turburarea in Greci'a și incercările juaristice in Messicu suntu oper'a unui complotu estinsu, avendu in prevedere o conflagatiune generala in Europ'a in urm'a resbelulu din urma in Germani'a.

In P r u s s i a s'a amanatu siedintiele cameriloru pâna pre 12 Novembre. Bolnavirea contelui de Bismarck da ansa la multe conjecturi; unele diuarie lu punu aprópe de pasirea din ministeriu. N. D. Z. vorbesce despre immultirea armatei prussiane. Amintimu aici, ca sunetele despre armări și mai mari decâtu pâna acum suntu la ordinea dilei și prin alte state. In loculu păcei eterne, — inarmare eterna.

R u s s i a se vede a nu perde din vedere nimic'a din cele ce se intempla in Austri'a. Deosebita notitia se vede a luá despre denumirea lui Goluchowsky de locutiitoriu alu Galitiei, a căru denumire au starnitu in Polonii galitiani entusiasmu. Discussiunile politice se invertu aici mai cu séma pre lângă cestiunea orientulu. Rusii credu ca prin casatori'a principelui de coróna cu o princesa danesa si-au asigurat in cătu-va portile mării resaritene, și ceru acum și Bosforulu și dardanelele, portile mării mediterane.

Unu memorandu alu regimulu grecescu asternutu la puterile apusene fu primitu de acestea cu recéla; asemenea și la cabinetulu din Petersburg.

In legatura cu acest'a sa memorămu aici și respunsulu ce l'a datu Marchisulu de Moustier unei deputatiuni grecesci la plecarea sea din Constantinopole. Elu respunse deputatiunei, ca i jacu la anima interesele crestineloru, dara elu nu pôte spriginí miscări revolutiunarie in contr'a imperiulu turcescu. — Scirile despre revolutiunea din Candi'a inca nu dau chiaritate asup'r'a stărei lucrulu de acolo. Dupa cele mai próspete, lupte decidatóre inca nu aru fi fostu; ba ca o parte din insurgenti (Sfachtotii dela Sfaki'a) aru fi gat'a a depune armele.

Din R o m a n i a publicămu mai la vale dupa diuarele de acolo unu jurnalulu alu consiliulu ministriloru privitoriu la impedearea de a mai intrá in tíera ómeni vagabundi, cu deosebire jidovi galitiani.

Protocolulu

Siedintiei Comitetulu Asociatiunei tranne române tinute in 26 Sept. c. n. 1866 (conformu §-lui 30 din statutele Asoc.) sub presiidiulu Esc. Sele Dlui Presiedinte alu Asociat. Andreiu Baronu de Siaguna, fiindu de fatia DD. membrii ai Comit.: Ilustr. Sea D. Consiliaru de finantia Petru Manu, Ilustr. Sea D. Consiliaru gub. Pavelu Dunc'a, Rm. D. protosingelu Nic. Popea, D. Advocatu Dr. Ioann Nemesiu, DD. prof. Zach. Boiu, Ioann Popescu și Nic. Cristea, Secretariulu H. I. V. Rusu.

S'a pertractatu urmatórele obiecte:

§ 76. Se cetesce chart'a Rvrd. D. Prot. și Col. alu Asoc. Ioann Hanea de dto 6/18 Sept. a. c. prin carea se aduce la cunoscinti'a Comitetulu, cumca cei 100 taleri dati din partea Dlui

Dr. Ioann Arseniu in favoarea fondului Asoc. (vedi prot. Sied. Comit. din lun'a lui Augustu c. n. a. c. §. 58), i-a primitu intr'unu Equivalentu de 52 bucăți de aur, de câte 10 franci un'a bucată, care cu totulu facu 520 franci, și ca acésta suma totu odata a administrat'o la cass'a Asoc.

Conclusu. Comitétulu primesce cu cea mai cordiale recunoscintia acestu ofertu, și se simte in placut'a positiune a decide ca Dlu oferitoriu, conformu §§loru 6 p. 1 și 23 lit. d) din statutele Asoc., sa se propuna viitoare Adunări gen. spre a se acceptá de membru fundatoru alu Asoc. transe române.

§ 77. Oficiulu opidanu din Selisce prin scrisoarea din 9 Sept. Nr. 388 a. c. face cunoscutu, cumca veduv'a repostatului Dumitru Marcu, carea a datu unu numeru de cărți in favoarea bibliotecei Asoc (care cărți s'a și primitu) e determinata a mai dá și Lesiconulu de conversatiune a lui Maieru, in sa fiindu acel'a necompletu, voiesce alu dá numai sub acea conditiune, cá sa se completeze pre spesele Asoc., din contra numit'a veduv'a e determinata a-lu daru in folosulu scóloru normali din locu, deci susunumitulu oficiu poftesce a se incunoscintia despre acést'a.

Conclusu. Nepotendu comitétulu trece preste spesele preliminate in bugetulu an. 1866/7 din partea ad. gen. tinuta in an. cur. la Belgradu, prin urmare, neavendu sub dispositiune spesele necesare pentru completarea numitului opu, decide a se rescrie oficiulu opidanu din Selisce, cumca Comitétulu de-si e aplecatu a completá acelu opu, in sa aceea o póte face numai dupa ce aducandu-se acestu obiectu la cunoscintia ad. gen. viitoare, se voru preliminará mai antaiu din partea acelei'a, spesele necesare, informandu-se intr'aceea pân'atunci prin Secretariatu despre pretiulu completárei a susumentionatului opu.

§ 78. Inaltulu Gubernu regiu pro lánge charti'a de dto 3 Sept Nr. 1955/1866 impartasiesce Comitétulu Asoc. unu conspectu despre progresulu tinerilor doctorandi la facult. filosofica din Vienn'a: Ioanne Dragomiru și Nicolae Popu, din care conspectu se vede, cumca acesti tineri a depusu rigorozele prescrie pre an. scolasticu 1865/6 cu aprobatiune.

Se ia spre sciintia.

§ 79. D. proprietariu in Zlatn'a, Georgiu Visi'a, cere a i se dá afara actele relative la detori'a sea de 300 fl., ce o are la Catarin'a Curesiu alias Purece din Beiusu și carea a oferit'o in favoarea fondului Asoc. in sa Comitétulu nu a potut'o executa, apromitendu-se ca se va incercá Dlu de nou a o scóte pre calea legi.

Conclusu. Secret. se imputeresce ai dá afara numitului Dnu actele cerute.

§ 80. D. membru alu Comitétulu Dr. Ioann Nemesiu cá referintele Comisiunei denumite in siedint'a din 4 Sept a. c. § 64 in caus'a impartirii stipendiilor Asoc. preliminate din partea adunárei gen. dela Belgradu tinuta in a. c., referéza asupra concursulu intrate la Comitétu pân' la terminulu defiptu.

Din raportulu Comisiunei se vede, ca concurenti fura preste totu 19 inși, dintre cari 8 inși pentru studiulu pedagogicu la Prag'a, 9 inși pentru ascultarea drepturilor și 2 inși pentru ascultarea studialoru politechnice.

Comitétulu luandu la serioasa esaminare testimoniale și documentele resp. concurenti, și avendu in vedere conclusulu ad. gen. tinute la Brasiovu 1862 p. VI, cum și decisiunile Comitétulu din anii precedenti (1 Martiu 1863 § 19 etc.), dupa tenorea caror'a, s'a satoritu de principiu, ca acei tineri cari s'au impartasitu in anii scol. trecuti de vre-unu stipendiu alu Asoc., sa se impartasiesca și pre an. scol. cur. 1866/7, deca si-a retienutu calculi, — a eflatu cu cale a decide ca stipendiele preliminate pre an. scol. 1866/7, — pentru a caroru impartire s'a publicatu concursu in diurnalele nationale, — sa se imparta in modulu urmatoriu:

a) Cele 2 stip. de câte 300 fl. v. a. și 50 fl. spese de calatoria, destinate pentru 2 ascultatori de pedagogia in Prag'a, s'a conferitu tinerilor: Georgiu Munteanu teologu abs. in Blasiu, cu calculi de eminentia și Stefanu Torpanu abiturientu maturisatu cu calculi: „deplinu maturu“, acestu din urma s'a bucuratu și cá gimn. de unu stipendiu din partea Asoc.

b) Cele 3 stipendia de câte 100 f. v. a. destinate pentru 3 juristi in Vienn'a și Pest'a s'a datu tinerilor: Ioanne Nechit'a rigorosante, și Andreiu Cosm'a juristu in alu III anu in Pest'a, și lui Georgiu Gerasmu Rusu Juristu in III-lea anu la Universitatea din Vien'a; toti acesti'a le-au avutu și in a. scol. trecutu; ear celu de 80 f. s'a conferitu tinerului Nicolau Olariu Juristu in an. III la academi'a c. r. din Sabiu; carele in ca s'a bucuratu și in an. trecutu, de unu stipendiu din partea Asoc.

c) in urma stipendiulu de 300 f. destinatu pentru unu tineru, carele se va consacrá studieloru tehnice la institutulu politechnicu din Vienn'a, s'a datu tinerului Dionisiu Radesiu, cáruia i se conferise acestu stipendiu și in an. scol. trecutu, in sa din cauza, ca i s'a impartasitu stipendiulu cam tardiu, nu fu primitu pre acelu anu la cursulu studialoru politechnice.

Cass'a Asoc. sa se poftesca a esolvi susunumiloru teneri asemnatele stipendia in rate trimestrali pre lánge cuetantii vidiamte

de cátra Directiunile instituteloru respective. Totu de odata teneerii stipendiati se indetoreza a substerne cu finea fia-cáruu semestru la Comitétulu Asoc. dovedile resp. despre progr. facutu in studia.

§ 81. Se presentéza conspectulu despre starea cassei Asoc. din carele se vede, ca cass'a Asociat. are in proprietatea sea pre tempulu acestei siedintie, sum'a de 24.941 f. 98 ⁵/₁₀ xr. v. a.

Se ia spre sciintia.

§ 82. Se reportéza despre banii incursi la fondulu Asoc. dela siedint'a trecuta, cari se voru publicá in specialu in unulu din nrii viitori ai „Tel. Rom.“ (s'a publ. in nr. tr. R.) și anume:

a) Prin D. Parochu in Uniadór'a Avr. Pacurariu s'a tramesu la fondulu Asoc. cá taxa de m. or. pre an. 1865/6 pentru Dlu Ludovicu Redónie 5 f.

b) Prin Dlu Procuroru Ales. Papiu Ilarianu s'a tramesu la fond. Asoc. 14 # cá taxa de membru ord. pentru unii membrii ord. ai Asoc. din Bucuresci.

c) Deadreptulu la cass'a Asoc. a mai incursu parte cá taxa de m. ord., parte cá oferte, cum și pentru acte sum'a de 26 fl. 30 xr. v. a.

Cu acestea se incheia siedint'a Comitétulu Asoc. pre la 6 ¹/₂ óra dupa amédi.

Datulu cá mai susu.

Andreiu Bar. de Siagun'a m. p. I. V. Rusu, m. p. Presiedinte. Sec. II.

Nou'a colonisatiune germana in Transilvani'a.

In nrulu 73 alu foiei nostre amu publicatu dupa „Presse“ din Vien'a o corespondintia originala privitoare la intreprinderi de o noua colonisatiune germana in Transilvani'a. Dupa indiciile corespondintiei autorulu ei se vede a fi transilvanu. Scopulu corespondintiei cu tóte aceste nu-lu intielegemu și ne mirámu, ca unu transilvanu se incérca a dá unu testimoniu asiá miseru tieriei sele și respective natiuniloru ce locuiescu tier'a acést'a. Scopulu manifestatu in diurnulu susu numitu in sa e fara scopu și esamenatu strinsu se marginesce la o simpla tendintia, a cárei adeverata valóre va fi, credemu, recunoscuta de toti locuitorii acestei patrie, și pre carea de aceea nici ca o vomu botezá mai departe.

Pentru ce dicemu noi acést'a? Pentruca proiectulu aruncatu, cá din seninu și pre care la vediatu cetitorii acestei foi in nrulu citatu mai susu, nici nu invólva, dara nici ca se póte aduce in legatura cu conditiunile recerate la colonisare.

Colonisatiuni se facu in tieri eucerite, unde euceritorii au de scopu a tiné prin trensele populatiunea originala in frén și deca se póte, a desnacionalisá și prefaca in ceea a colonistiloru, respective in cea a tieriei matere, de unde suntu adusi colonistii.

Mai adaugemu ca in unele casuri mai impreuna colonistii la cele de mai susu și látirea culturei ce o adueu din tier'a de unde vinu. Románii cei vechi erau acei ce sa foloseau de asemenea mesuri in tierile eucerite de ei. Se mai facu colonisatiuni comerciale in tieri unde suntu multe obiecte de cumperatu și de vendutu, dara unde nu esista comerciulu liberu, seu deca comerciulu are o estindere preste tieri departate, cá coloniile sa devina statii mijlocitóre. Cu deosebire se intempla acést'a in locuri cari suntu apte de statii de repausu pentru comerciantii calatori pe mare in tieri (și párti de lume) fórté indepartate. Mai suntu colonisatiunile de plantagie cari se asiéza in o tiera seu parte de pámentu spre a produce articuli de lúcsu, cari in tiera matera nu se potu produce. Mai suntu colonii menite pentru esportarea celor ce se compromitu politicesce, pre care le-amu puté numi colonii de corectiune seu si pedepsitóre. Vinu in fine coloniile de agricultura. Aceste se asiédia in tieri nelocuite de ómeni, seu deca se afla locuitori suntu fórté putini și cari se afla se ocupa mai multu de venatu, de pascutulu viteloru.

Sa ne intrebámu acum de care natura aru avé sa fia cele proiectate in corespondintia „Presse“i de Vienn'a. Transilvani'a cá tiera credincioasa tronului nu póte fi tratata de tiera eucerita; și cá aceea ce se bucura seu aspira a se bucura de egal'a indreptátre nu are a fi trasa in unu procesu de desnacionalisare. Preste cele alte moduri trecemu și venimu la celu din urma și aci vedemu, ca lacuitori suntu cari se ocupa cu agricultur'a; popóre nomadice de venatori, pescari s. a. nu se tinu pre la noi; pastorii au casele loru fipse și cari se ocupa cu acestu ramu de vietia si pascu și crescu turmele loru partea cea mai mare, pre lánge mari și multe greutáti, in tieri straine și indepartate. Din ce cauza? din cauza ca loculu patriei loru celu locuiescu este dupa referintiele de astadi și pré angustu și pré saracu, ca sa lepóta dá la toti si nutrementu și alte necesarii pentru vietia. Preamble-se ori cine pre marginile tieriei, sudostice mai cu séma, și va aflá, ca in totu anulu calatorescu in tierile invicinate o suma de ómeni nu pentru desfatere, ci cá sa-si castige acolo panaea de tóte dilele, din carea, intorcendu-se acasa, sa manánce impreuna cu copiii și din carea, pre lánge acést'a, sa supóte greutátile publice ale statului.

Amu dori sa scimu, ca unde aru gasi locu colonisatoriu pentru asediarea colonistilor sei, pentru ca pamentu pustiu (desertu) precum s'au aflatu odinioara, se dice, la Orestia, botesata si Broos, la Sabesiu botesatu si Mühlbach, la Mercurea botesata si Reussmarkt, la Sabiu seu Hermannstadt s. a. m. d. nu se mai afla si temporile acele, in cari se dá privilegie esclusive, cum au fostu in trecutu au espiratu. Si deca nu se potu aceste atunci anima acelu ce aru dori a face imigratiuni noue de germani e indoitu barbara, pentru ca de o parte dovedesce indolentia, póte ura, cátra locuitorii patriei sele preste totu seu in parte; de alta parte e cu nepasare cátra sórtea acelu omeni, pe cari ii insiela cu momelile incóce, spre ai maná mai tardiu sa cersiesca la usile romaniilor si ungurilor etc.; cáci proiectantele de colonisari aru fi eelu d'antáiu, carelele-aru inchide usi'a inaintea nasului.

Autorului articolului in sa i jace la anima de o parte existinta nemului seu, de alt'a cultur'a tierii nóstre. In privinta celei dintáiu temeri i-amu dá dreptulu, candu amu vedé amenintata existinta de vre-o parte. Egal'a indreptatire, dupa care ne silimu a o ajunge, credemu, ca nu va fi periculosa nici unei natiuni tranee; de altmintea e contradicere candu o natiune intr'un'a pretinde superioritatea culturii si totu odata se teme de coplesirea celor mai putinu cultivate. Cátu pentru cultur'a tierii nóstre, — la acést'a suntemu de acordu cu dlui. In atare casu in sa cugetámu ca altele aru fi mijlocele prin care sa se radice tier'a din starea in care se afla.

Multamita ceriului, ca amu trecutu cu totii preste tempii privilegiilor. Simtiulu umanitariu, carele prinde radacini in popore si se latiesce totu mai multu, face pre acestea de potu respira mai usioru; pre unele, pentru ca au scapatu de apasările trecutului, pre altele, cáci au scapatu de prejudetiele exclusivismului si vedu fericirea generala in imprumutata intempinare si spriginire fratiesca a unora si altora la deseversirea opului celui mare alu civilizatiunii. Pre acestu terenu sa remanemu dara si sa conlucrámu neobositu, cáci numai asiáne vomu indrepta trecutulu, care si pentru unii si pentru alii nu are suveniru placute. Intielegemu aci acelu tempu de monopolizare, candu unele clase de poporu, si la noi natiunitati, erau sistematice eschise dela cultur'a spirituala si dela dezvoltarea materiala in tote ramurile chiaru de cátra „apostoli“ civilizatiunii.

Urmandu in intielesulu mai susu espusu, populatiunea acestei tieri, astadi serace si fara de putere de ajunsu spre a folosi pamentulu patriei sele si productele ingropate intr'ensulu si constrinse a alergá in tieri straine spre a se nutri; — luminata prin scóle de totu felulu, va capeta o mai viua abilitate in ori ce feluri de intreprinderi. Tier'a va inflori si fara de colonisatiuni noue, cáci puteri si intelectuale si fizice avemu in tiera destule, numai sa ne ingrigimu de ele cá sa se desvólte si sa nu ruginésca si putrediesca, seu ce e si mai reu sa nu degenereze spre stricaciunea comuna.

Cátu pentru „selbataci“ de care ne spune ca amu fostu mantuiti, argumentulu autorului nu scimu cum aru stá in fati'a unei seriose apretiaru din trecutu. Punendu autorulu cor. coloniile de nemti in paralela cu imigratiunile jidovesei, apoi credemu ca wilde Polakei a densului etc. este in stare a face sa-si intórca fati'a ori care transilvanenu, de ori ce natiunitate, de cátra paradisulu, seu mai pre putinu lasatu, de tier'a fagaduintei ce ni o promite prin proiectulu seu. Atát'a pentru acum.

Banatu. Cuventarea tinuta de Parintele Protopopu N. T. Velia. La deschiderea conferintielor invatiatoresci in 4 Septembrie c. v. anulu 1866 loculu conferintielor C. S. T. u. —

Domuiloru si Fratiloru!

Eu veniu aci in mijloculu DVóstre, cá dupa mai inalt'a insarcinare sa deschidu conferintiele invatiatoresci. Ból'a si nepuntintiele mele trupesci me opriau, iera mintea si anim'a mea, care totudeun'a a batutu pentru binele natiunii, mi strigan: „mergi, si-ti implinesce cum vei poté un'a din datorintiele tale cele mai sante!“ Asia eu me resolvaiu si veniu pentru ca obiectulu e prea insemnatoriu, e scól'a carea e viet'a natiunii, pentru ca e unica factia ce ne póte scóte din intunereculu nesciintei si umbr'a mortii si din selbataci'a dobitociei. Asia e, omulu fara crescere e dobitocu — ba — eu dicu si mai multu: omulu fara crescere e matulosu decátu dobitocu! Cáci pre dobitocu, dupa ce a venitu in vietia, i-lu povatiunesce boldulu firescu ce sa faca spre sustinerea sea, — arunca a 2-a di dupa ce a esitu din ghióce puulu de ratia in apa, si elu va sci sa innóte si sa ese afara, iara omulu de-si are puteri si insusiri multu mai inalte decátu dobitocu, de-si are sufletu cu minte si nemuritoriu si putintia de a cugetá si judecá, totusi densulu (omulu) dupa nascere unu tempu lungu e fórté nepontitosu si prostu — si paterile lui numai cu incetulu si eu paza multa sa desvalesce si sa cultivéza.

Cata truda se cere la omu cá sa ajunga la otáirea sea — a covársire! Sa nu credeti DVóstra ca cine-va a ajunsu la cea mai deplina covársire, care i-a destinatu-o natura. Toti ne a-

flámu pre acést'a cale, unulu mai inainte altulu mai indereptu, dara nime nu au ajunsu inca la tinta.

Si care e calea acést'a? desvalirea puterilor omenesci pána la gradulu celu mai inaltu, fia acést'a in cas'a parintésca, fia prin conversarea cu ómenii, fia in scóla. Dara suntu cause multe, pentru care sa afla mai buna crescerea si invetiarea in scóla.

Toti invetiarii lumei s'au ocupatu si inca se mai ocupa cu idee'a perfectiunárii invetiamentulu popularu — si asiá devenira la idee'a cá invetiarii pentru a loru mai buna perfectiunare, din candu in candu sa se adune, sa tina conferintie, si sa si impartiesca unii altora cunoscintiele si esperintiele sele. — Eu nu amu cuvinte cá sa potu laudá destulu conferintiele invatiatoresci, cari dupa mai inalt'a renduie la se otáira si la noi, spre a cáror'a tinere v'ati adunatu acum'a aici DVóstra stimatii mei Invatiatori. Cugetati DVóstra la tote reuniunile, insotirile si adunările bisericesci, natiunale, literarie si cum voru mai fi, si ve-ti aflá ce-va asemănare intre acestea si intre conferintiele invatiatoresci si ca au totu unu scopu: inaintarea si fericirea. Pentru aceea urditiur conferintielor acestora Esc. Sele Parintelui Archiep. si Metrop. A. n. d. r. e. i. u. Br. de S. i. a. g. u. n. a sa-i cantámu toti „sa traiésca multi fericiti ani (Au cantatu si insusi Protopopulu: „multi ani“). Asemenea Ilustritati Sele zelosulu nostru Eppu, care ca sup. Insp. alu scóloru diecesei, calcându pe urmele capulu Ierarchiei nóstre, cu tendintia cea mai salutarie a introdusu si la noi, prea Bunulu, conferintiele invatiatoresci, sa-i urámu „multi fericiti ani (asemenea si Protopopulu: „multi ani“).

Dara stimatii mei, iubirii mei invatiatori, nu e destulu a fi in conferintia: DVóstra trebuie sa cetiti cárti mai vertosu de cele pedagogice cá totu mai multu sa ve cultivati, cáci atunci veti sci mai bine, sa cultivati pre pruncii vostri. Trebuie sa fiti totudeun'a activi dara inainte de tote intiepti intru alegerea mijlocelor, cá sa puteti face pre copii, cá ei din indemnulu loru iera nu de frica sa invetie. — Acést'a se va poté ajunge:

- 1) Déca invatiatoriulu va fi blandu si amabilu cu copiii si va sci sa faca, cá copiii sa-lu iubésca;
- 2) Déca Invatiatoriulu va respicá obiectele de invatiatura asiá, cá scolarii sa le póta pricepe.
- 3) Déca Invatiatoriulu va laudá pre pruncii cei ce sci mai multu, le va spune ca suntu mai vrednici decátu cei ce nu sci, apoi i va desclini cu decoratiuni si alte daruri.

E fórté de doritu, cá sa vedemu si la noi inflorindu scólele satesci, cáci numai atunci vomu avé mame bine crescute si virtuoase, cari ne voru dá fii buni si barbati demni. Ceea ce are copilulu dela mam'a sea ii remane pe vietia.

Fórté multe stimatiiloru Domni va-siu poté spune — deca nu a-siu fi bolnavu — despre institutiunea scóloru de fete, s. a. s. a. dara me marginescu la cele dise, cáci cuprindu totulu, si adaugu numai a ve mai spune ca si DV. aveti o parte din datorintiele Doctorulu trupescu si acelu sufletescu, si precum acesti Dtori, cá sa fia adevérati doctori, trebuie sa cunósca firea hóloru trupesci si sufleteci si sa aiba o voia sincera si resoluta de a le vindecá; asiá invatiatoriulu trebuie sa cunósca insusirile prunciloru, cá cele rele sa le sterpésca iera cele bune sa le desvólte si cultiveze.

Mare e acést'a datorintia a DVóstra dloru Invatiatori sánta e dens'a, cáci are a se deplini cu aceea parte a omulu, care e ddiésca; DV. aveti sa desvóltati mintea si sa imbuniti inim'a prunciloru, cá sa se apropie de Ddiu. sa fia chipulu si asema rea lui Ddiu.

Aretandu-ve asiá pe scurtu stimatiiloru invatiatori unele liniamente din sfer'a datorintielor DV. cu scopulu cá sa cunósceți si sa pretiuiti marimea si sántien'a chiamárii invatiatoresci — vinu acum'a dloru a deschide conferintiele.

Sabiu. Siedintiele Consistoriulu supremu prov. alu bisericiei evang. augustane si-a incheiatu siedintiele inca la 28 Septembrie. In acele s'a statoritu terminulu pentru esamenulu candidatiiloru de profesura, s'a aplaciatu statutele pentru infiintarea de bibliotece districtuale. S'a mai facutu pasi pentru reinvierea si insufletirea conferintielor invatiatoresci. S'a dechiaratu gimnastica de obiectu obligatoriu la tote gimnasiile, seminariile, scólele reale si elementarie capitale. S'a mai tratatu despre o editiune noua a unei cárti de cantári bisericesci si despre alte cárti de scóla. Dupa aceste au venitu cestiuni economice la pertratate. Invoirea intre biseric'a provinciala si comun'a biser. sabiana, privitoare la dreptulu de superintendente, cá parochu superioru, s'a luat spre sciintia, iara documentulu s'a subscrisu. Mai departe in urm'a unei incercári de a mai angustá venitele parochiali din parochiele evang. unguresci din Apatia, Crisba si Cernatu s'a facutu o reprezentatiune la cancelari'a aulica reg. spre restaurarea drepturiloru vatemate. — Aici in (Sabiu) si la Porcesci s'a aretatu vre-o câte-va casuri de colera. — Dela Dev'a inca audimu de óre cate casuri, dara numai între militari.

Clusiu. De aci primimu o Publicatiune a inaltulu gub. r. din care estragemu urmatóarele: Majestata Sea c. r. apostolica s'a induratu cu Préinaltulu

Rescriptu din 12 Augustu a. c. a aplacidá, cá cu sustinerea cursului trionalu de pâna acum sa se organisese la regesc'a academia de drepturi din Clusiu si unu cursu de patru ani sub urmatórele modalitáti :

Planulu de invetiamentu stabilitu pentru cursulu de 4 ani va cuprinde urmatórele obiecte obligate de invetiamentu, si anume :

I-lea Cursu anualu. Semestru de iérna: Istori'a si Institutiunile dreptului románu; Istori'a imperiului si dreptulu germanu, Istori'a Austriei. Semestru de véra: Pandectele, Istori'a dreptului transilvanu, Istori'a Austriei. II. Cursu anualu. Semestru de iérna: Dreptulu privatu unghurescu si sasescu; Dreptulu privatu germanu univalu; Dreptulu feudal; Dtic'a. Semestru de véra: Dreptulu canonic; Dreptulu protestanticu bisericescu; Statistic'a Austriei; Filosof'i'a dreptului. III. Cursu anualu. Semestru de iérna: Dreptulu penalu austriacu; Dreptulu civilu austriacu; Econom'i'a politica. Semestru de véra: Proccesura penale austriaca; Dreptulu civilu austriacu; Politic'a administratiunei interne. IV. Cursu anualu. Semestru de iérna: Proccesur'a civila-austriaca; Sciint'i'a finantiaria dimpreuna cu sciint'i'a despre legile finantiarie austriace. Semestru de véra: Proccesur'a civila austriaca; Sciint'i'a despre legile administrativi austriace; Dreptulu comercialu si cambialu; Dreptulu montanu.

Auditorii ordinari ai cursului cuadrienalu se potu insinúa dupa propri'a sea alegere séu cu finirea anului alu doilea, séu alu patrulea la depunerea esamenului de statu teoreticu istorico-juridicu; mai departe ei se potu permite cu inchiarea, séu mai târziu dupa finirea cursului cuadrienalu si déca au depusu esamenulu de statu teoreticu istoricu juridicu cu succesu bunu si la depunerea esamenului de statu judicialu, apoi si la esamenulu de statu (judicialu) teoreticu din sciintiele de statu. Carii voru dovedi, ca au absolvatu cu succesu bunu cursulu quadricualu se voru admite la ori care Universitate austriaca fára dificultate la rigorósele sciintieloru de drepturi si de statu, si in casu de succesu favoritoriu se voru graduá de doctori in drepturi, carii in sa de voru fi nascuti transilvaneni si dupa finirea legala a cursului cuadrienalu mentionatu voru depune cu succesu indestulitoriu cele trei esamene de statu teoretice se voru admite in sensulu emisulbi fostului ministeriu de cultu si invetiamentu din 30 Septembrie 1860 publicatu in 28 Oct. a aceluasi anu si cuprinsu in buletinulu imperialu Nr. 237 si fára castigarea gradulu de doctoru in sciintiele de statu si de drepturi, la advocatura in Transilvania si dupa petrecerea pracsei de advocatura la esamenulu practic de advocatura.

Principatele române unite.

Consiliulu Ministriloru. In siedinti'a sea de astadi, Septemvre 6, anului 1866.

Luandu in bagare de séma referatulu dlui ministru de Interne, sub Nr. 19,934, prin care arata ca in contr'a intrárei in tíera a ómeni fára mijlóce de vietuire, cari n'au alta industria decátu exploatarea locuitoriloru muncitori prin fraude si coruptiuni, s'au prescrisu in legi la art. 94, capitólulu 3-lea din regulamentul organicu alu Moldovei, si in dispusetiunile dela paginile 511 si 526 manualulu administrativu partea I, ca intrarea in tíera, mai alesu a Israelitiloru veniti din Galiti'a, autoritátile fruntarielor sa nu le permita decátu dupa o scrupulósa cercetare si dupa ce se voru asigurá ca potu avé mijlóce de a vietui fára sa alerge la curtagiuri de camata si de falsificári de totu felu; si ca, negligerea dupa vreme a acestoru dispositiuni, au lasatu ocaziune Israelitiloru de asemenea categoria, sa se strecore neincetatu in tíera;

Consiliulu, unindu-se cu propunerea dlui ministru de Interne, din mentionatulu referatu;

Hotaresce :

Sa se recunósca mesurile aici mentionate pentru a se opri cu totulu intrarca in tíera a ómeniloru de categori'a mai susu arretata.

Dispositiunile aici cuprinse, se voru aduce la indeplinire de cátra domnulu ministru de Interne, prin intielegerea cu domnulu ministru de resbelu, dupa ce se va castigá mai întâiu inalt'a aprobare a Mariei Sele Domnului. Ioann Ghic'a, I. Cantacuzino, I. Strat, P. Mavrogheni.

Varietáti.

* **Multiamita publica.** Subscrisulu bucurandu-me, atátu pre candu perlustramu carier'a studieloru gimnasiale, cátu si a frumóseloru sciintie juridice, de unu prea nobilu ajutoriu manuale, din partea Escelentiei Sele, Inaltu Preasántitulu Archiep. si Metropolitu gr. or. Andreiu Baronu de Siagun'a (Inaltu carele se indurá a aplacidá subscrisulu pre anulu de studie 1865/6, pre lángha ajutorulu manuale si unu stipendiu anuale de 50 fl. v. a. din fondulu Franciscu-Iosefinu), me aflu, in prea placut'a pusetiune de a esprime prin acést'a Escelentiei Sele, cá unni adevératu mecenate románu, multiamit'a mea cea mai cordiala, pastrendu-i tótu ódata nestramutata recunoscintia

fiasca, si adaugendu sentinti'a prea drépta: „Sint Maecenates, non deerunt Flacce Marones.“

Ighiu in 18/30 Septemvre 1866.

Georgiu Danila, Juristu absolutu.

Subscris'a directiune aduce la cunoscint'i'a prenumerantiloru la Calendariulu, care se compune in tipografi'a archidiecesana, ca **Calendariulu** pentru anulu viitoriu 1867 au esitu de subt tipariu, si se póte capatá, cá si in anii trecuti, brosiuratu cu 22 xr., ear nelegatu cu 20 xr.

Cetitorii acestui Calendariu voru gasi intr'ensulu dóue Covenári rostite de Escelenti'a Sea Par. Archiepiscopu si Mitropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a la deschiderea Sinodului metropolitanu si la inaugurarea Consistoriului apelatoriale in anulu acest'a.

Sabiu 14 Septemvre 1866.

Directiunea tipografiei archidiecesane.

Nr. 27—1

Concursu.

La scóla populara gr. res. din Comun'a Sebesiulu de susu, in scaunulu Sabiului se cere unu Invatiatoriu cu salariu anuale de 80 fl. v. a. cuartiru gratuit, si lemne de incalditu, de ajunsu. Pentru acestu postu vacantu se deschide concursu pâna la 20 Octomvre a. c. st. v.

Dreptu aceea, ori-care dorece a concurá pentru postulu susu numitu are a tramite la Scaunulu Proropescu alu tractulu Sadiului alu II-lea pre lángha petitiune timbrata cu 50 xr. v. a.

a) Atestatu despre absolvarea cu sporiu bunu celu putinu patru clase normale, si cursulu pedagogicu in Institutulu Archidiecesanu din Sabiu, si, ca este bine deprinsu in tipiculu, si cântárele bisericesci.

b) Atestatu de botezu, si de purtarea morala.

Acestea spre urmarea mai departe sa se astérna, pâna la terminulu susu dísu la laudatulu Scaunu Protopresbitalu.

Sebesiulu de susu 17 Sept. 1866.

Efori'a scólei populare din Sebesiulu de susu.

Nr. 19—3

Publicare de concursu.

Devenindu vacanta statiunea invetiatorésca din Rip'a de josu, care e impreunata cu unu salariu anuale de 125 f., cuartiru si lemne, la care se publica concursu pâna in 20 Octobre a. c.

Doritorii de a ocupá acestu postu pâna la tempulu prefiptu sa se adresedie la scubscrisulu cu cerutele documente.

Idicetu in 28 Augustu 1866.

Iosifu Brancovanu,

Protopopu.

Nr. 28—1

EDICTU.

Stan'alu Radu Pitariu din Comun'a Resinariu, in Scaunulu Sabiului, care de unu tempu mai indelungatu, primindu la sine, actia legiuitului seu barbatu Bucuru Savoiu totu de acolo, in procesulu loru matrimonialu, la subscrisulu foru protopopescu, pornitu, spre raspundere, au prebejitu in lume, ducandu cu sine, si actele procesuale, prin acést'a se citédia, ca, dela datulu mai din josu, in terminu de unu anu, si o di, cu atát'a mai tare, sa se infatiosiedie inaintea forului protopopescu subscrisu, cu cátu, ca la din contra, se va decide divortiulu barbatului seu, la intielesulu SS. canóne ale bisericiei nóstre dreptu marturisitóre resaritene, si in absentia densei.

Scaunulu protopopescu gr. res. alu tractulu Sabiului alu II-le.

Sabiu 16 Septemvre 1866 st. v.

Ioann Pannovicu
Protopopu.

Nr. 24—2

Concursu.

In Comun'a Avrigu Scaunulu Sabiului, statiunea notariala, cu carea este impreunatu unu salariu anuale de 420 fl. v. a. si cuartiru naturalu precum si alte accidentie legale, au devenitu vacante, pentru a cárei ocupare se deschide prin acést'a Concursu pâna 3/15 Octomvre a. c. cu acelu apriatu adausu: ca dela concurenti se cere — prelángha altele — cunoscintia temeinica in vorbire si in scrisóre a limbei romanesce.

Avrigu 7/19 Septembrie 1866.

Oficiulu comunale.

MOSIA DE ARENDATU.

Aprópe de Turd'a distántia de dóue óre se afla in hotarulu Ceanului mare mosi'a numita a lui Bors, pe o suprafatia de 312 jugere (pogóne de caté 1600 stangeni patrati,) partea cea mai mare de pasiune si de cósá; pe aceeaasi se afla si fenu facutu gat'a cam la 100 cara mari. In dóue párti ale mostei este apa buna si multa, suntu si 3 case de locuitu, incátu economulu de vite si afla acolo in totu tempulu adapostu bunu si sanetosu. Acea mosia se póte subarendá séu pe unu anu intregu pentru pasiune si ernatecu, séu si pe mai multi ani, si numai cam a siés'a parte se va pastrá pentru aratura.

Intielegere mai deaprópe se póte mijloci la Leonu Baritiu in Turd'a uliti'a Clusiuului, de unde se póte si cercetá insasi mosi'a.

Asupr'a acelei mosii tragemu luarea aminte mai alesu a economiloru de oi, pentru cari este fórté corespundiátóre.